

d. 11/29.

Vd
2036

AD

IVSTA FVNEBRIA

SERENISSIMIS ET POTENTISSIMIS PRINCIPIBVS,
AC DOMINIS,

D O M I N O

FRIDERICO AUGUSTO III,

REGI POLONIAE, ET ELECTORI SAXONIAE,
RELIQVA

ET

D O M I N O

FRIDERICO CHRISTIANO,

PRINCIPI REG. POL. ET ELECTORI SAXONIAE,
RELIQVA

**PATRIBVS PATRIAE NOSTRAE
INDVLGENTISSIMIS,**

IN CVRIA SENATORIA NOVAE VRBIS
AD DRESDAM

A. D. XIII. FEBRVARII cloccclxiii. HORA II.

GRATISSIMO ANIMO PERSOLVENDA,

PATRONOS ET FAVTORES

FRAEMISSA

DE PATRIBVS PATRIAE, PROLVSIONE,

HVMANISSIME ET PEROFFICIOSE

INVITAT

M. CHRISTIANVS FRIDERICVS QVELLIVS,
RECTOR.

FRIDRICOSTADII,

EX TYPOGRAPHEO HAGENMULLERI.

S quod unquam nomen fuit, quod dulcedine praestantiaque sua, tam antiquiori quam recentiori aetati magnopere se commendaret, & unde in Deos pariter ac homines, eo insignitos, singularis quidam honor & voluptas redundare putaretur; nulla dubitatione relicta, fuit amabile illud omnibusque venerandum Patris nomen. Cujus tanta vis atque potestas est, ut omne genus honoris, laudemque pietatis, amoris, clementiae, curae, fidei, omniumque fere virtutum complectatur. Quo factum est, ut omnes fere gentes, hujus nominis suavitate praestantiaque captae, Deos, quos singulari quodam pietatis cultu prosequendos, & ob beneficia, in genus humanum collata, praecipuo honore dignos judicabant, Patrum appellatione salutarent. Inprimis autem Graeci & Romani illius nominis honorem Jovi attribuerunt, cumque Deorum hominumque Patrem dixerunt, adeo, ut etiam ab ipso fratre Neptuno eo nomine ornaretur. Nihil attinet loca, quae se cuique in legendis veterum monumentis sexcenta offerunt, faciendae fidei ergo, hic cumulare, sed sufficiat ex innumeris fere pauca tantum laudasse. Ex Homero, quem fere omnes, in quocunque dicendi genere scripserint, imitati sunt, discimus, Neptunum ipsum, ut jam monui, Jovem dixisse Patrem, Odyss. Lib. XIII. v. 128. & Hesiodus, vir perelegantis ingenii, & mollissima dulcedine Carminum memorabilis, ut tempore Homero, ita operis auctoritate proximus, de Jove loquens, saepe dixit, *πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε*: Callimachus, qui praestantissimis suis hymnis, praecipua Deorum recenset facta nominaque, in hymno, Jovis in honorem scripto, eum alloquitur v. 95. *καὶρὸς πατέρες*: Sophocles & alii Tragicis saepe dicunt, *ὦ Ζεὺ πάτερ πάντεσσι πάντως, ὅτῶν ἀπάντων Ζεὺς πατὴρ*. In quo Romani, uti in aliis, ita etiam in hac re imitati sunt Graecos. Hinc Virgilius de Jove, Georg. Lib. I. v. 283. Ter Patres, instructos disjecit fulmina montes; & Horatius Lib. I. od. 12. Quid prius dicam solitis parentis laudibus. Neque tamen illa Patris appellatio Jovi remansit propria, sed ut bene monuit Servius ad Virgilium Georg. Lib. II. v. 4. deinde venit ad Bacchum, seu Liberum Patrem. Nihil dicam hoc tempore de ista Patris appellatione, qua divino spiritu inflati scriptores utriusque foederis nobis cum designare solent, cui *κατ' ἐξοχὴν* ea debetur, tum ratione aeterni filij, tum omnium piorum, quin omnium omnino hominum, quique Ipse Patris cognomine delectari quodammodo visus, quo magis perspicuae fierent hominibus quaedam divinae virtutes, eo usus est. Quid? quod Ipse Christus nobis auctor svasorque est, ut si preces nostras DEO gratas reddere velimus, eum amabili Patris nomine invocemus. Neque minus haec Patris denominatio inter homines tam familiaris omni tempore fuit, ut non solum eos ita dicerent, quos necessitas, verum etiam, ut cum Phaedro, praestantissimo illo vitae morumque doctore loquar, quos bonitas redderet parentes. In quorum numero haud ultimum sibi vindicant locum Reges & Principes, justitiam colentes, commodis civium consulentes, & cum iis eadem ratione ac parentes cum liberis viventes. Quare dubitatio non est, quin Graeci & Romani, viros de Republica bene meritos, principes, reges, & imperatores, jure meritoque dixerint Patres Patriae. De qua appellatione, juvat hac prolixiore, memoriae duorum Patrum Patriae consecrata, nonnulla in medium attulisse.

Quamquam inter Romanos, ab urbe statim condita, nunquam defuerunt viri, qui paterno amore, populum foverent & defenderent, nulli tamen eorum, quantum mihi quidem constat, libera Republica, contigit esse tam felici, ut decreto Senatus, voluntate Populi Romani, Patris Patriae nomine insigniretur, nisi Ciceroni Consuli, cum indefesso studio, cura ac vigilantia, detestandam Catilinae conjurationem, non minori prudentia detexisset, quam fortitudine discussisset. Romulus quidem tam a Floro, quam a Virgilio Pater vocatur ob urbem conditam, ipseque Senatores Patrum nomine insignivit, ut paterna cura & amore complecterentur cives, & hi rursus Senatores parentum modo obfervarent: nec non Camillus de Gallis triumphans a militibus inter jocos haud vanis laudibus, alter Romulus, Pater Patriae, Conditorque urbis dictus est: neuter tamen horum tam solemniter modo, ex decreto Senatus, uti Cicero, referente Appiano, de bello civili Lib. II. p. 432. Patris Patriae nomen accepit. Quum enim Cicero suis consiliis, suis laboribus, sui capitis periculo, sine tumultu, incendio urbem, intereptione cives, vastitate Italiam, interitu Rempublicam, Nonis Decembris sui Consulatus, qui incidit in annum A. C. N. LXIII. liberasset, eoque die ad vesperam per forum se domum reciperet, omnes eum, quocunque accederet, vocibus & plausu excipiebant, & servatorem, Patremque Patriae appellabant. Praeterea Ciceronem Q. Catulus, princeps Senatus, nec non multi alij, ut ipse testatur pro Sextio, saepe in frequentissimo Senatu, Patrem Patriae vocarunt. Audiamus modo laudatum Appianum; Cum Cato, inquit, Ciceronem Patrem Patriae appellasset, populus acclamavit; atque, ut quibusdam placet, haec appellatio, primum Ciceroni tributa, inde ad Imperatores venit. Neque minus id confirmat Juvenalis, acerrimus morum suae aetatis censor: Roma parentem, Roma Patrem Patriae Ciceronem libera dixit. Sat. 8. Praetermittam Plutarchum in vita Ciceronis de hac re multa disputantem, nec non Plinium, in Hist. Natur. Lib. VII. c. 10. Ciceronem ita alloquentem: Salve, primum omnium Parens Patriae appella: pergam potius ad Imperatores, quibus quidem

non

non omnibus, plurimis tamen, aliis jure, aliis adulatione, honor hujus appellationis habitus est. Recte enim adnotavit, modo laudatus Appianus, nec statim initio imperii dictos esse Patres Patriae, sed bonos tantum, atque illud nomen fuisse decretum, velut perfectum maximarum rerum ab iis gestarum testimonium. Hinc saepe difficile dictum est, quo anno huic vel illi Caesari nomen Patris Patriae datum fuerit. Quod ad Julium Caesarem attinet, a quo nonnulli cum Suetonio historiam incipiunt caesaream, plurimi quidem existimant, eum hoc nomen post mortem demum esse consecutum; Illustr. tamen Spanhemius dissert. duodecima de usu & praesantia numismatum, num VII. contendit, eo tempore illud cognomen non repertum sed reuocatum esse. Neque minus de tempore, quo Augusto, Optimo Principi, cui auctore Seneca de Clem. I. 10. nomen Parentis bene conuenit, primo hoc cognomen est tributum, viri doctissimi in varias easque valde diuersas abeunt sententias. Sunt qui putent, illud ei esse concessum, A. V. C. 725. alii cum Casaubono A. V. C. 758. ex sententia vero Spanhemii A. V. C. 752. Nonis Februarii, de quibus Ouidius Fast. L. II. v. 127. dixit, Sancte Pater Patriae, Tibi Plebs, tibi Curia nomen hoc dedit, hoc dedimus, nos tibi nomen Eques. Ex Suetonio constat, hoc cognomen uniuersos repente maximoque consensu ei detulisse, primo quidem legatione Antium missa, deinde inuenti Romae spectacula, denique in curia per Valerium Messallam, eique illum lacrimantem respondisse: compos factus votorum meorum, P. C. quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc consensum vestrum ad ultimum vitae finem mihi perferre liceat? Et hunc quidem honoris titulum, non sub auspiciis Imperii sui eum accepisse, vel ex uno Ouidii loco dilucide patet, Fast. Lib. II. v. 129. Res tamen ante dedit: Sero quae vera tulisti nomina, jam pridem tu Pater Vrbs eras. Ad reliquos Imperatores quod attinet, qui Patres Patriae dicti sunt, & nimis longum & fere superuacuum foret, multis docere, quo tempore, jure, quibusque artibus hoc amabile Patris Patriae cognomen sint consecuti, cum loca Suetonii aliorumque huc spectantia tam clara sint, ut nulla interpretationis luce indigere videantur.

In causis autem investigandis, quibus Romani commoti, viris de Republica bene meritis, Principibus & Imperatoribus titulum Patrum Patriae attribuerint, plerasque ita esse comparatas intelligimus, ut cum ab unoquoque facile perspicui possint, non sit, quod in iis recensendis multis simus. Quis enim, vel me tacente, non ipse videt, hoc cognomen fuisse titulum non potestatis, sed honoris tantum, quo omnes eo ornati admonerentur, ut ciues suae potestati subiectos, paterno amplecterentur animo. Itaque Seneca de Clementia Lib. I. hunc honoris titulum ita interpretatus est: Patrem quidem Patriae appellamus, inquit, principem, ut sciat datam sibi potestatem patriam, quae est temperatissima, liberis consulens, suaque post illos reponens. In quo dubitatio non est, quin recte vereque iudicaverit Seneca, Philosophus ille olim celeberrimus. Principes enim, ut Simonides apud Xenophontem praecipit, debent existimare, ciuitatem suam domum, ciues vero propinquos, amicos aut filios: & filios velut animum suum. Quemadmodum autem honorificum illud & amabile Patris Patriae nomen, principibus, regibus & imperatoribus tribuebant eo consilio, ut tam meritis eorum iusta praemia darent, quam officia ciuibus debita in memoriam iis reuocarent; ita & monere voluerunt ciues, ut quemadmodum pietatem Deo, pietatem patriae, pietatem parentibus, quos natura dederit, deberent; ita etiam Principi, tanquam parenti publico pietatem, amorem, obsequiumque praestarent. Cum enim omnis amor tunc demum verus & perfectus sit, si, quos tuo amore dignos iudicas, te non minori amplectuntur amore, quam quo tu eos dignatus es: principes etiam Patriae Patres cum ciuibus suis, tanquam parentes cum liberis viuentes, jure suo, pietatem, amorem, obsequiumque ciuium postulare possunt. Cuius rei exemplum nobis praebere possunt Romani, eorumque Imperatores, quos Patrum Patriae nomine ornarunt. Ex innumeris iuuat vnum & idem alterum adduxisse exemplum. Cui ignota sunt Augusti in rempubl. Romanam merita, paternusque in ciues amor? Quem fugit, Titum, qui deliciae generis humani dictus est, non modo principis sollicitudinem, sed & parentis adfectum unicum praestitisse? Quis ignorat, Nervam, venerandum illum senem, nomine principem, mente vero parentem fuisse? Cui lectio Plinii non in memoriam revocat exemplum Traiani, quem praedicat, cum ciuibus suis quasi cum liberis vixisse? Agnosceris, inquit, agnosceris: eosdem nos, eundem te putas, par omnibus & hoc tantum ceteris major, quo melior.

Ast cur rem tam alte repeto, cur exempla principum, vere Patrum Patriae ex antiqua illa Romani Imperii historia conquiri, cum patria, cum tempora nostra, suppedient nobis illusterrima Patrum Patriae exempla. Quis enim, quae, in Principum Saxoniorum historia tam insignis hospes ac peregrinus est, quin sciat, singulari plane DEI beneficio, Saxoniae nostrae inde ab antiquissima memoria usque ad tempora nostra praefuisse principes, optimo jure Patrum Patriae nomine insigniendos. Quis tam hebētis ingratiq̄ animi est, quin AVGVSTOS, quin FRIDERICOS nostros Patrum nomine dignos iudicet? Horum enim amor in ciues non erat mediocris, aut obscurus, aut ejusmodi, ut longa demonstratione indigeat, quin potius integerrimus, planeque singularis, non hunc vel illum tantum, sed omnes & sin-

X 338 8095

gulos felices cupiens. Quum enim omni tempore animo secum perpenderent, se non tantum esse homines, pares omnibus, & hoc tantum ceteris majores, quo meliores, sed etiam hominibus præesse, qui eorum auxilio, potentia, consilio & tutela opus haberent, fieri non potuit, ut unquam amorem, humanitatem mansuetudinemque deponerent, ut potius miti imperandi ratione declararent, se magis ad condonanda ciuium peccata, quam vindicanda esse procliuus. Sumserunt tamen etiam iustas a sceleratis pœnas, iniuriasque ab aliis illatas, depellere, pœnisque coercere studuerunt. Hinc etiam bella, quidem nunquam temere provocarunt, ad defendenda tamen Saxonum iura, non timuerunt: rati veram stabilemque pacem, sapissime non nisi armis comparari & conseruari posse. Interim pacem semper bello longe prætulere, melius arbitrati, unum ciuem seruare, quam eius interitu palmas quam maxime gloriosas acquirere. Quo sapienti mitique imperio ciuium amorem, eos sibi conciliasse maximum, non est quod miremur. Ciues enim, suos AVGVSTOS, suos FRIDERICOS cum aliis vel maximis Regibus comparantes, luculentissima semper documenta magnitudinis præstantiæque suorum Principum, suæque felicitatis inueniebant. Quæ cogitatio, quæque persuasio iis verum erga Principes suos amorem & inspirabat & in iis alebat; quo confirmati & bona & salutem maxima cum voluptate pro salute patriæ, pro salute principum, difficillimis quoque temporibus offerre non dubitassent. Facilius saepe videbatur Solem a cursu suo, quam Saxones a fide principibus data dimouere. Omnes præsentem AVGVSTO, præsentem FRIDERICO læti; absente vero AVGVSTO, absente FRIDERICO tristes inueniebantur. Hinc consuebat undique aceruatim turba, appropinquante loco cuidam AVGVSTO; deerant loca spectatoribus cum FRIDERICVS, optima Spes Patriæ, Deliciæ Saxonum, per urbem, per vicum transfret: difficillima olim anni tempestate, cælo quam maxime frigidum ante ædes stabant mulieres, infantes paruulos ulnis ferentes, ut FRIDERICVM e Bavaria cum Augustissima Coniuge, redeuntem uiderent, suisque liberis digito quali monstrarent, hos esse, qui pacem, cum pace fecunditatem, abundantiam, fertilitatemque essent allaturi, hos esse, posteris temporibus omnes Saxones felices, beatos, fortunatosque reddituros. Quo maior autem, Saxonum erga hos principes suos, erga Patres Patriæ amor fuit, eo acerbior nunc iis tristitia obuenerit, quam ex utriusque obitu, tam FRIDERICI AVGVSTI, quam inprimis FRIDERICI CHRISTIANI percipiunt. Quare iure meritoque moeret Germania, luget Polonia, tota Saxonia fenio confecta est. Omnes, illos dies nefastos, atroque carbone notandos putant, quibus summi isti principes nobis erepti, maximum sui desiderium in ciuium animis reliquerunt. Quanquam autem ex oculis nostris effugerunt, Principes de Saxoniam, de genere humano immortaliter meriti; nunquam tamen eorum memoria, quæ animis nostris tam tenaciter infixæ hæret, ut nulla unquam obliuio, res neque secundæ neque aduersæ, eam sint deleturæ, nobis effugiet. Viuunt, semperque uiuent legibus institutisque immortalitatis memoria dignissimis. Et quemadmodum eos, quam diu inter uiuos fuerunt, omni pietatis cultu, amore integerrimo, profecuti sumus; ita etiam iis mortalitate deposita, omni tempore animos pietatis ac amoris plenos dicabimus. Quam ob causam etiam Schola nostra constituit, suam pietatem, gratumque animum habendis quibusdam orationibus, his piis Manibus consecratis, declarare. Auctoritate autem Amplissimi huius utriusque Urbis Senatûs, geretur tota res in Curia Senatoria ita, ut ego quidem Scholæ rector, hunc actum oratorum oratione, Diuo AVGVSTO FRIDERICOque Nostro sancta incipiam; quo facta, quinque, & humanitate & diligentia conspicui, disciplinæ nostræ Alumni per breues habebunt, huius rei accommodatas orationes. Dicturi sunt autem hoc ordine:

- I. Christianus Fridericus Glasewaldus, Dresd. demonstrabit sermone latino, Principum memoriam pie esse colendam:
  - II. Christianus Fridericus Kretzschmarus, Dresd. carmine epico docebit, virtutem Principi inprimis esse commendandam:
  - III. Carolus Fridericus Gottlob Stoermer, Dresd. oratione latina eaque prosaica docebit e Plinii Paneg. C. V. eas esse rerum humanarum vices, ut ex secundis aduersæ, ex aduersis secunda nascantur:
  - IV. Joannes Augustus Bruel, Dresd. orationem latinam habebit in sententiam Plinii C. II. Principum esse cogitare, se esse homines, hominibus præesse: Tandem
  - V. Christianus Fridericus Conradi, Stolpentis, recitabit orationem gallico sermone scriptam, qua demonstrabit e Plinii Paneg. C. XVI. Regum esse, nec timere, nec prouocare bella.
- Adeste igitur, qui placide defunctos Patres Patriæ nostræ deploratis, frequentique vestra præsentia demonstrate, Vos AVGVSTVM FRIDERICVMque Nostrom, ut uiuos, ita & mortuos omni pietatis cultu, amoreque integerrimo profecui. De quo, quamquam non dubitamus, tamen more recepto, VIRVM Magnif. Summeque Venerab. huius Scholæ Ephorum, Grauissimos utriusque Urbis Senatûs, Reuer. verbi diuini Ministros, omnesque huius Scholæ Patronos & Fautores, submissis rogamus precibus, ut Actum Nostrom sua præsentia honorare velint. Scripsi in Schola Novæ Urbis ad Dresd. d. x. Febr. MDCCCLXIII.

Vd
2036

AD

IVSTA FVNEBRIA

SERENISSIMIS ET POTENTISSIMIS PRINCIPIBVS,
AC DOMINIS,

DOMINO

FRIDERICO AUGUSTO III,

REGI POLONIAE, ET ELECTORI SAXONIAE,

RELIQVA

ET

DOMINO

FRIDERICO CHRISTIANO,

REG. POL. ET ELECTORI SAXONIAE,

RELIQVA

VS PATRIAE NOSTRAE

INDVLGENTISSIMIS,

IA SENATORIA NOVAE VRBIS
AD DRESDAM

III, FEBRVARII MDCCCLXIII. HORA II.

GRATISSIMO ANIMO PERSOLVENDA,

NOS ET FAVTORES

PRAEMISSA

ATRIBVS PATRIAE, PROLVSIONE,

HVMANISSIME ET PEROFFICIOSE

INVITAT

TIANVS FRIDERICVS QVELLIVS,

RECTOR.

FRIDRICOSTADII,

POGRAPHEO HAGENMULLERI.

